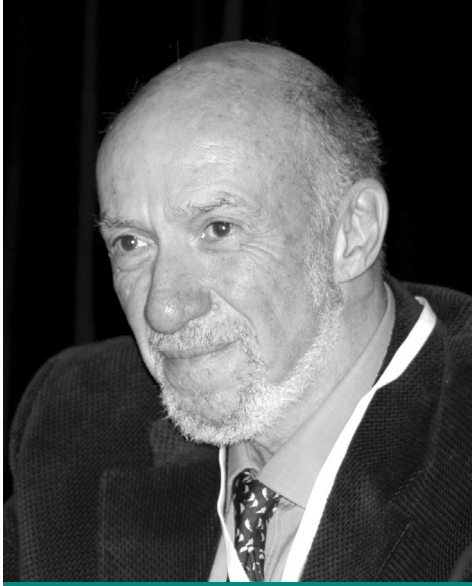

Huntington Sonrası Medeniyet Tartışması

Richard A. Falk

Çeviri ve düzenleme: Gülçin Koç-Haşim Koç

Richard A. Falk, günümüzün en önemli uluslararası hukuk uzmanı, savaş ve güç karşıtı bir ismi olarak biliniyor. Kendisiyle, 22 Temmuz 2000 yılında Bilim ve Sanat Vakfı'nın Aksaray Millet Caddesi üzerinde yer alan eski binasında "Huntington Sonrası Medeniyet Tartışması" başlıklı güzel bir yuvarlak masa toplantısı gerçekleştirmiştik. Benzer meselelerin hâlen tartışılmaya devam etmesi, beş yıl önce yapılan toplan-

tıda dile getirilen görüşlerin haklılığı, bu bant çözümünü yayınlamayı gerekli kıldı.

1930 yılında New York'ta doğdu. Hukuk doktorasını 1962 yılında Harvard Üniversitesi'nde tamamladı. 1965'ten beri Princeton Üniversitesi'nde akademik kariyerine devam etmektedir. Princeton Üniversitesi Uluslararası Araştırmalar Merkezi ve Uluslararası Nükleer Silah Karşıtı Hukukçular Birliği kurucularındandır. Falk, uluslararası düzenin bu kritik alanlarındaki teorik katkıları yanında Uluslararası Kosova Komisyonu ile BM Filistin İnceleme Komisyonu'nda da yer aldı. Özellikle Filistin raporu büyük yankı uyandırdı. Falk, değişik dillerde yayınlanmış çok sayıda kitap ve makalesi ile uluslararası ilişkiler alanının öncü isimleri arasında yer almaktadır. Üç eseri Türkçede yayımlandı: *Yırtıcı Küreselleşme: Bir Eleştiri* (Küre, 2002), *Küreselleşme ve Din: İnsani Küresel Yönetişim* (Küre, 2003), *Dünya Düzeni Nereye? Amerikan Emperyal Jeopolitikası*, (Metis, 2005).

Falk, aşağıda yer alan konuşmasında, daha insanî bir yönetim ve daha adil bir düzenin imkânlarını sorguluyor. Okuyunca hak vereceksiniz!

Konuşmanın başlığını "Huntington Sonrası Medeniyet Tartışması" olarak ilan ettik, ama günümüzün en etkili düşünürlerinden Prof. Falk, istedikleri konu üzerinde konuşabilirler. Kendileri tatilde olmalarına rağmen bizi kırmayıp, davetimizi

kabul ettiler. Teşekkür ediyoruz. Kısa bir konuşma yapacaklar. Fakat sorularla bu uzatılabilir. Buyurun lütfen, söz sizin.

Richard A. Falk: Beni davet ettiğiniz ve burada ne kadar önemli bir iş yaptığını

nızı bana gösterdiğiniz için teşekkür ederim. Çünkü bence insanoğlunun gelişiminde öyle bir noktaya geldik ki kendi medeniyetsel kimliklerimizi araştırmak ve anlama çabamızı diğer medeniyetler için de geçerli kılmak olağandışı bir şekilde öneme sahip oldu. Bugün için sizlerle birlikte olmaya davet edildiğimde, Huntington'ın *Medeniyetler Çatışması* adlı ünlü makalesiyle başlayan tartışmanın aslında ne kadar da olumlu bir şeye sebep olduğu aklıma geldi. Çoğu zaman düşünce tarihinin değişik ve beklenilmedik yollarla geliştiğini düşünürüm. Sanırım Nietzsche, Sokrates'i kastederek, ilginç olan yanının ne söylediği değil, insanların onu ciddiye almalarıdır, demişti. Aynı şekilde bence Huntington'ın etkisi de böyle oldu ve öyle bir hâletiruhiye oluşmasına yol açtı ki, bizim siyasal kimliklerimiz araştırılabilir, dile getirilebilir ve yeniden formüle edilebilir hale geldi. Böyle bir şey başka yerlerden ziyade Batı için son derece önemliydi, çünkü yüzyıllardan beri Batı, temel siyasal gerçekliği hâkimiyet, ulus-devlet ve bölgesel devlet olan ve içinde din ile siyaseti, kilise ile siyaseti kesin çizgilerle ayırıp dünyevî olaylara yönelen seküler eğilimi barındırıyordu. Bu, rasyonellik ve bilime sırtını dayayıp din ile siyasetin bir tek aşkın ve deneysel gözlemin kavrayamayacağı otorite kaynağından geldiğini kabul eden birleştirici görüşe sahip modernlik öncesi Ortaçağ'ı reddeden bir kendine güvendi. Yani bana kalırsa Batılı modernliği tamamen Ortaçağın bu zihni altyapısını reddediş olarak görmemiz lazım. 13. yüzyıl ile 16. ve 17 yüzyıl arasında gerçekleşen bu zihni değişim, Batı'nın askerî, kültürel ve bilimsel hegemonyasıyla dünyanın değişik bölgelerinde de bir yaptırım olarak kendini hissettirmiştir. Bu Batılı modern ideolojiye en

büyük tehdit Marksizm formunda yine Batı'nın kendi içinden çıkmıştır. Marksizm sanayi kapitalizminin adaletsizliğine ve zulmüne karşı bir tepkidir ama kuvvetin toplum yararına devletin elinde toplanmasının, bilimin topluma mal olmasını daha da kolaylaştıracağını düşünür. Böylece 20. yüzyılda Rusya'da Lenin'in uygulamasıyla pratik hayata geçtiğinde bu sosyalist reformun, modernliğin yapısını da, dünya düzeninin bir sonucu olan devleti de değiştirmeyeceği belli olmuştu. Batı'nın, dünyanın diğer kesimlerine bütün insanlık için geleceğe giden bir yol bulduğunu, bunun da Batılılaşmadan geçtiğini söylemesi ve dayatılması gereken bir şey sanmasıyla rasyonel, bilimsel, seküler paradigmanın her yerde kendini göstermeye başlaması olgusunu anlamadan tarihi anlamamız mümkün gözüküyor. Bunu yaparken de Batı, siyasal yaşamın en iyi organizasyonunun hâlâ bölgesel devlet içinde dinin yerini almaya başlayan milliyetçiliklerle beraber yürütülmesi gerekliliğini düşünüyordu. Çünkü bu paradigmanın önemli bir parçasını oluşturuyordu. Bu bizi tekrar Huntington'a götürecektir, çünkü o, devlet merkezli tarih anlayışını daha geniş medeniyetsel kimlikler ve sınırlar arasında sadece bir parantez olarak ele almıştır.

Böylece uluslararası ilişkileri ulus-devletler arasındaki anlaşmazlıklar, denge ayarları ya da etkileşimlerden ibaret gören -benim de senelerden beri kabul ettiğim- anlayış yerine medeniyeti merkeze almıştır. Geri dönecek olursak, atom bombasının II. Dünya Savaşında ortaya çıkışıyla beraber Batılı paradigmanın geçerliliği hususunda ciddi şüpheler oluşmuştur. Atom bombasıyla beraber insanlar aşkın bir otorite ve sınır tanımayan rasyonel bilginin, insanlığın geleceği için fayda değil zarar

da getirebileceğini fark etmiştir. Tam bu noktada ilginçtir ki, Katolik bir ilahiyatçı atom bombasını alkışlayan bir makale kaleme almıştır. İyi bir düşünür olmasına rağmen birçoğu gibi o da hayatın pratik gerçekliğiyle ilgili çok az bir bilgiye sahiptir ve inanılmaz bir şekilde atom bombasının sebep olduğu patlamanın siyasal bir tepki doğuracağını, bu tepkinin sonucunda da birleşik dünya hükümeti kurulacağını iddia etmiştir. Einstein da aynı şekilde düşünmüştür. Çünkü kitlesel imha silahlarının oluşturacağı tehlikeyi siyasal birlikle çözebileceklerini düşünecek kadar rasyonel bir kafa yapısına sahiptirler. Benim burada vurgulamak istediğim, nükleer silahların Batılı siyasal bilince getirdiği şüphenin sürpriz bir şekilde dünyanın her yerinde dinî hassasiyetlerin siyasete girmesine neden olmasıdır. Böylece Batılı insan bu şüpheyle kendi medeniyeti için, “Bu gerçekten de ömrü olan bir medeniyet midir, mantık, bilim ve kilise ile devletin ayrışmasından oluşan medeniyet daha ne kadar yaşayabilir?” tarzı sorular sormaya başlamıştır.

Bu teknolojik dinamizmin doğurduğu sonuçlardan birisi de bilgi çağında olduğumuzu söyleyen internetle, insanoğlunun geleceği için atom bombasından çok daha vahim sonuçları olabilecek insan klonlama yöntemleri. Bio-genetics, insanî özelliklere sahip makinelerdir. Bilgisayara aşına olanlarınızın gayet iyi bilecekleri Java Script’in kurucusu, geçenlerde bir makalesinde, şimdiye kadar Aydınlanmayla gelen modernlik kültürünün insanoğlu için vaat ettiklerine iman etmiş bir kişi olduğunu, ama teknoloji-deki son gelişmelere bakarak insanlığın bu yeni oluşan teknolojileri alt edebileceğinden şüphe ettiğini ve özellikle kontrol edilmeyen, tek amacı kâr olan

özel sektörün kendisini kaygılandırdığından bahsetmiştir. Makalesinde ayrıca, bilgisayar mühendislerine bombalı mektuplar gönderen Harvard doktoralı matematikçiye yer vermişti. Bombacının sözlerine kulak verdiğimizde değişik ve tehlikeli bir yöntemle bilgisayar-cıları öldürerek insanoğlunu özel sektörün pervasızlığıyla daha da vahim boyutlara ulaşabilecek her türlü teknolojik gelişmeye karşı uyarılmış, insanlığı topyekûn imha edebilecek robotlardan oluşmuş ordulara dikkat çekmeye çalışmıştır. Burada bence ilginç olan, A.B.D.’nin bu gelişmelerde başı çekmesi ve Batı medeniyetini sorgulayan bu tarzın yanında bir de insanoğlunun yeni teknolojilerle ölümü yenebileceğini, hastalıkları ortadan kaldıracılabileceğini düşünen değişik bir teknolojik iyimserliğin de oluştuğudur.

Kosova Savaşında gördüğümüz aslında değindiğim robot-ordulara yaklaştığımızın bir göstergesidir. Körfez Savaşında Kolombus’un günlüğünde tarif ettiği, savaşırken bir İspanyol askerinin bin yerliye denk olduğu durum söz konusudur, ama Kosova Savaşında bu oran bire karşı sınırsız sayıdadır. Bu öylesine büyük bir tehlike arz eder ki, savaşların çift taraftan tek tarafa, dolayısıyla herhangi bir mukavemet olmaksızın topyekûn imhaya doğru evrildiğinin bir göstergesidir.

Geriye söylemek istediğim bir tek şey kaldı, onu da sizin değerli katkılarınızı umarak dile getirmek istiyorum. Dünyada bahsi geçen bu gelişmelerin yanında benim tespit edebildiğim üç gelişme de kayda değer.

Birincisi, dünyanın devletler halinde değil de bölgeler halinde yönetileceğini varsayan görüş. Bunu geçerli kılacak gelişmeler de Avrupa Birliği bazında Avrupa’da yaşanacaklar. Öyle ki dünyanın çeşitli yerlerinden, Asya, Afrika ve

Amerika'dan devletler, Avrupa'nın bu birliği başarıp başaramayacağını sıkı bir şekilde takip ediyorlar. İşin ilginç yanı, sınırsız hâkimiyeti olan ulus-devlet fikrinin çıktığı Avrupa'dan bu sefer insan hakları için ortak sorumluluk, kendi devletinin yanlış uygulamaları için dışarıdan bir otoriteye başvurabilme, ortak para, ortak ekonomi, ortak güvenlik gibi fikirlerin çıkması. Aslında bu tarz fikirler bir bakıma ekonomik faktörlere de endekli, çünkü sanayi kapitalizminin ulus-devletle barışık uygulamalarının geride kaldığı, ekonomide küreselleşme ya da pan-kapitalizm denen olgunun hakimiyet kurduğu bir zamanda yaşıyoruz. Fakat devletlerüstü bir birliktelikte değişik dinlerin, ırkların, ulusların birarada yaşayıp yaşamayacağı, medeniyet çatışması olup olmayacağı da akla gelen ilk sorular. Aslında yeni bir tip mega-medeniyet de küreselleşmeyle beraber özellikle işadamlarının biraraya gelerek iş yapmaları, büyük şirketler kurmaları, bir manada gücün ulusal devletten özel sektöre doğru kaydığına da bir göstergesi. Küreselleşmeye getirilen en önemli eleştirilerin başında da özel sektörün herhangi bir denetleyici politika olmadan alıp başını gitmesi ve bunun doğuracağı sonuçlar var. Bir de dev şirketlerin uygulamalarına karşı daha insancıl ve demokratik istekler sözkonusu. Bunu da en çok Seattle'da sokaklarda yapılan gösterilerde gördük. Bence bu eleştiriler de daha kapsamlı medeniyetsel bir sorgulamadan ziyade piyasa koşullarında kendini gösteren sorgulamalar. Batı'da küreselleşme eleştirilerinin ana hedefi Clinton'ın da dile getirdiği gibi, daha iyi "sorumlu" küreselleşme sağlayabilmek. İkincisi, İran'ın ve Avrupa ile Amerika'daki sağ kanat ırkçı partilerin söylemleriyle alâkalı gelişmeler. İran, Devrimle ABD'yi büyük şeytan ilan etmişti.

Kendini Batı'dan gelen her türlü etkiye tamamen kapalı tutmaya çalışmıştır. Sağ kanat ırkçı partilerin yaptıkları da göçmenleri dışlamak. Kafalarında hâlâ modernliğin ilk zamanlarındaki nostaljik ulus-devlet olduğundan küreselleşmeye karşı çıkmaktadırlar. Üçüncü gelişme daha etik. Modernliği dinsel ve normatif açıdan eleştiren Gandhi ve onun peşinden gelenlerin savdukları ve siyasete ahlâkı yerleştirmeye çalışan, kültürel farklılıklara hoşgörülle yaklaşan, siyasal ve teknolojik kavgaların yıkımından insanı korumaya yönelik görüşlerdir. Huntington sonrası medeniyet eksenli tartışmadan kabaca bahsetmeye çalıştım. En azından birtakım tartışmalara ve sorulara sebep olacağını ümit ediyorum.

Tekrar teşekkür ederiz, bu kısa ama değerli konuşma için. Bu kısa sunuş içinde her şeye değindiniz. Devleti, medeniyet tartışmasını, bio-teknolojiyi, savaşı ve çok enteresan bir tanımlama olarak "risksiz savaş"ı sizin kavramlaştırmanızda gördük.

Size göre bu "risksiz savaş" Koso-va'da karşılaştığımız şeydi. Küreselleşme ve çeşitli tepkiler. Birçok boyuta değindiniz ve ben inanın bütün bu başlıklar için birer günlük seminer düzenlemeyi yeğlerdim. Değindiğiniz konuların her biri oturumların başlıkları olurdu. Özellikle bu seküler medeniyetin ömrünün olup olmadığı sorusu çok önemli bir soruydu. Bu soru özellikle Türkiye tartışmasında dikkate değerdir, çünkü Türkiye'de sekülerizm şimdiye kadar alternatif bir dinmiş gibi algılandı. Başlık Huntington sonrası dönemin sorunlarıyla ilgili olmasına rağmen, siz birçok tartışmayı konunuzun içine çektiniz. Çok te-

şekkür ederiz. Aslında bizim Bilim ve Sanat Vakfı olarak arzumuz bir dahaki yıl için daha kapsayıcı bir seminer düzenlememiz. Şimdi soru ve yorumlara geçebiliriz.

Bu dünya düzeni içinde kültür, din ve değerleri nasıl birbirleriyle ilişkiye geçecekler?

R. Falk: Temel sorunlara değinen tarzda bir soru. Cevabını şimdi göremeyiz, ancak bu ilişki süreci çok temel insanî haklara riayet ederek, diğerlerine saygı duyarak cevabı kendisi verebilir. Mesele sizin bu vakıfta yaptığınız -adlandırmanın tuhaflığı için özür dilerim- Türk kimliğini devraldığı çok kültürlü miras içerisinde ele alarak, bu “kendim ve diğerleri” ayrımını aşmaya, diğer kültürlerle saygı duymaya çalışmak. Bu yüzden de tebrik edilmesi gerekir.

Üç projeden bahsettiniz. İlk bölgesellik, ikincisi küreselleşme ve sonuncusu da ahlâkî anlayış. Peki, gelecekte bunlardan hangisinin daha etkin olacağını düşünüyorsunuz?

R. Falk: Bilmiyorum. Zaten ben dört tane bahsetmiştim. Çünkü medeniyetsel bilinç de vardı. Bunların hepsi birbiriyle bir dereceye kadar örtüşüyor. Küreselleşme zaten gerçekleşiyor. Belirttiğiniz gibi artık biz bir bakıma küreselleşmiş bir dünyada yaşıyoruz. Bölgesellik de küreselleşen dünyanın kimi bölgelerinde ortaya çıkan bir gelişme. Sizin *ahlâkî anlayış* olarak adlandırdığınız insanî küresel hükümet projesi bence en az mümkün olanı.

Peki, en arzu edileni mi?

R. Falk: Bu sizin değişkeni nasıl tanımladığınıza bağlı. Eğer arzulanır bir şey

olarak tanımlarsanız, o zaman tabii ki en çok arzulanan proje haline gelir. Buna kimi varsayımlar mümkünmüş gibi görünüyor ve bununla bağlantılı olarak diğer üç proje de birbirlerini tamamen dışlayan projeler değiller. Bu bakış açısı radikal bir kopuş olmadan bizim arzuladığımız yerde her zaman olamayacağımızı anlatmaya çalışıyor. Bu radikal kırılma ütopyik unsurlar içeriyor, çünkü biz bunu yansıtamıyoruz. Bu bir trend değil, aksine bir bozulma olmalı. Bu, daha önceki tarihî süreçlerin bizi ittiği seçenekleri aşan bir şey olmalı. Küreselleşme tartışması şu anda olan şeyi gözler önüne sermekte ve insanlık için geleceğe yönelik tercihleri barındırmaktadır. Medeniyet tartışması bir bakıma da ütopya tartışmasını bütünlemektedir. Bu şu andaki konumuzdan geri adım atamayacağımızı ve tarihin devamlılığını elde edebilmek için daha temel sorunlarla ilgilenmemiz gerektiğini söylüyor aslında. Bölgeselcilik ideal ve pragmatik düşünce birimlerini biraraya getiren bir tecrübedir.

Bu da kültürel ve medeniyetsel bölgeselcilikten ziyade ekonomik bölgeselcilik midir?

R. Falk: Bu noktada, Avrupalılara göre Brüksel zihniyeti Strasburg'ununki ege-men kılmaktadır. Strasburg'taki insan haklarının Avrupa Parlamentosu'nda olması... Bu, Avrupa Birliği'nin idealize parçasıdır. Asıl kalbi Avrupa ekonomisini yürüten yüzüstü bürokrasidir ve çok da sevilmaz Avrupa'da. Çok etkili insanlardan birisi de Fransız Jack Delor'dur. Kendisi, Avrupa bölgesel etik ve siyasî bir denge geliştirmedikçe Avrupa'nın ekonomik tarafı için bu bölgeselliğin işlemeyeceğini belirtmiştir. Bence de ulus-devlet görüşüne karşı bir çeşit pişmanlık duygusudur.

Konuşmanızda küreselleşmeyi bir çeşit mega-medeniyet şeklinde ifade ettiniz. Bununla neyi kastediyorsunuz? Medeniyet ile mega-medeniyet arasındaki fark nedir?

R. Falk: Ben bu medeniyeti tarihî medeniyetin üzerinde, dünyanın çeşitli yerlerinde gelişmiş ve bütün dünyayı içine alan bir medeniyet gibi görüyorum. Bu medeniyet de Batı tecrübesinin içinde neşvünema bulmuş evrensel düşüncelerle temellendirilmiştir. Mega-medeniyet bir bakıma Batı medeniyetinin küreselleşmesidir. Bunun bir eleştirisi de, aslında dünya egemenliği için Amerika'nın bir projesi olduğudur. Diğer bir yol da bunun politika üzerinde iktisadî fikirler yürütmenin önlenemez bir sonucu olarak görülmesidir. Bu periyot, komünist yıkımla ve Marksist marjinalleşmeyle aynı zamandadır. Burada bir tür ironi var, çünkü Batı tam da komünist yıkımın olduğu bir sırada Marksizmin en temel fikri olan ekonominin siyaseti yönettiği fikrini kabul etti. Oysa bunu her zaman reddetmiştir, ama küreselleşmenin yaptığı tam da ekonominin siyasete hâkim olmasıdır. Amerika'da bile siyasî parti liderleri küreselleşme sermaye disiplinine uymak zorundadır. Bu disiplini tehdit ettiklerinde adaylıkları süremez hale gelir ve birçok uygulama da bu noktayı pekiştirmiştir.

“Mega” adlandırması Batı medeniyeti içinde bir önceki aşamaya göre bir tür yeni bir aşama mıdır, yoksa Batı medeniyeti açısından eşsiz midir?

R. Falk: Bence, teknoloji yönetimde olsun diğer yönlerde olsun zaman ve mekânı yok sayarak yeni imkânlar yaratmıştır. Bu yönüyle eşsizdir.

O zaman yeni bir aşama mıdır?

R. Falk: Doğrusu bahsettiğim gelişme, bir önceki medeniyetin arzu edilen bir sonucu olduğunu savunanları destekleyen bir gelişmedir.

Toplumların sadece zengin kesimi mi küreselleşiyor, yoksa halk da küreselleşebiliyor mu?

R. Falk: Süregelen tartışmanın ana konularından birisi de bu. 1997'deki krizden önce Güneydoğu Asya'ya bakacak olursak, binlerce insanın son ekonomik gelişmelerden yararlandığını görürüz. Çin, Endonezya gibi ülkelerde birçok insanın dışlandığı, yararlanmadığı doğrudur. Fakat binlerce insan da küreselleşmeyle beraber kendi ekonomik durumunu iyileştirmiştir ve sayıları artarak devam ediyor. Endonezya'da bu süreç kesintiye uğradı ve kitle sel sefalet yaşandı ama Güney Kore, Singapur, Tayvan gibi ülkeler küresel ekonomide kendi yollarını bulmuşlardır ve bu ülkelerdeki büyük çoğunluk bu durumdan hoşnuttur. Hatta Malezya'yı da bunlara dâhil edebiliriz.

Huntington'ın tezinde bariz olarak Batı ve diğerleri söylemi öne çıkıyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

R. Falk: En yaygın tartışmalardan biri de Huntington'ın sunuşu içerisindeki Batı ve diğerleri. Batı, İslâm'ın meydan okumasıyla karşı karşıya tarzı çatışma edebiyatıyla ilgili. Ama insanlar bunu pek de ciddiye almadılar, çünkü İslâm dünyası Batı'ya tutarlı bir şekilde meydan okumayacak kadar parçalanmış bir durumda. Bu tarz bir söylem küreselleşmenin yapısına da karşı, çünkü ekonomi çevreleri kendi çıkarları aç-

sından İslâm dünyasını dışarıda bırakmak istemezler. Onlar sürekli sınırları olmayan bir dünyadan bahsederler, çünkü bu işlerine gelir. Balkanlar'daki bir süre önceki savaşıla ilgili bazı insanlar Huntington'ın analizinin doğru çıktığını iddia ettiler. Çünkü ortada etnik ve dinî kimliklerden kaynaklanan bir savaş söz konusu idi. Bu yönden cevabı bulunmamış bir tartışma ama makro düzeyde bu analizin doğruluğu daha şüpheli. Bence Huntington'ın sebep olduğu şey, medeniyet çalışmalarını arttırmak oldu. Dünyayı anlamak istiyorsak medeniyetleri daha ciddiye almalıyız. Bence bu nokta Huntington'ın hipotezinin farkında olmayarak en önemli sonucu oldu.

Bana kalırsa Huntington Batı paradigmasına karşı çıkmıyor. Tek yaptığı, Batı tekrar uyanabilir mi, sorusunu sormak ve İslâm'ın, Çin'in yükselişiyle Batı bu tehditleri nasıl alt edebilecek sorusuna cevap aramak. Huntington uluslararası ilişkilerde de sürekli çatışma üzerine vurgu yapardı ve jeopolitik kavramlar içerisinde olayları küresel bir güç olmak için çekişme olarak düşünürdü. İşin ilginç yanı, Princeton'da ünlü makalesini yazmadan önce bir konuşma yapmıştı ve orada Japonya ile muhtemel bir savaştan söz etmişti. Sonra bunu aynen İslâm'a uyguladı. Amerika'da mesela, biraz önce bahsettiğim medeniyet araştırmaları pek revaç bulmadı, çünkü onlar için devletin politikaları daha önemliydi ve aslında biraz da bunun için bu çatışma olgusunun üzerinde durdular. Dünyanın tarihsel olarak bulunduğu konumu, medeniyetsel açıdan güç dengelerinin kurulması olarak tanımlamazsanız, devlet merkezli düşünürseniz hiçbir şekilde anlayamazsınız.

Çok önemli bir yere işaret ettiniz. Bu Huntington'ın tezinin pragmatikliğini gösteriyor.

R. Falk: Evet, evet pragmatizm. Makalesinden sonra çıkarttığı kitabını biliyorsunuz. Orada da büyük tehdit olarak İslâm yerine Çin'i getirdi mesela.

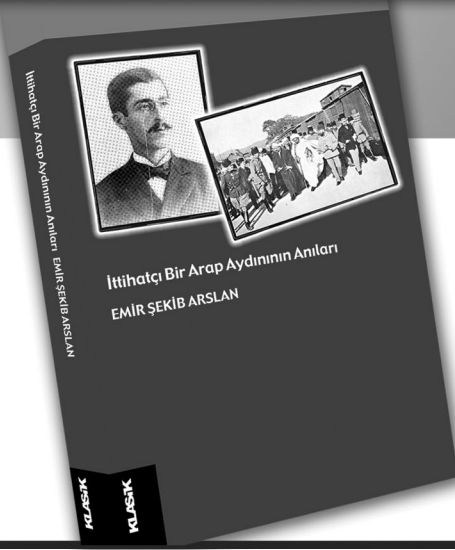
Güneyin kendi içindeki parçalanmışlığı Kuzey'e dolayısıyla küreselleşmeye karşı direncini nasıl etkiler?

R. Falk: Bu zor bir soru, tam ve doğru cevabı verebileceğimi zannetmiyorum. Bana kalırsa küreselleşmenin –etkilerinden birinin zengin ve fakir arasında gelişen geçmişlerindeki ilişki türünden özür dileyen tarz da dâhil– kutuplaşmanın her türlüşünü arttırmak olduğu hususunda herhangi bir sorun yok. Bütün bunlarla beraber, olan bir şey de Güney ile Kuzey'in birbirinden ayrılması, çünkü Güney'in bazı yerleri küreselleşmenin kaymağını yedi ve böylece Güney bu dönmede bir türlü birliğini sağlayamadı. Bu da Güney'in var olan küresel düzene karşı çıkma noktasındaki zayıflığının sebeplerinden bir tanesidir. Sizin kastettiğiniz parçalanmışlık bence dünyanın en mazlum, en ezilmiş yerlerinden birisi olan Sahra altı Afrika'da iki farklı sonuç getirdi. Birincisi Afrika'nın sömürgeleştirmeyle, kolonileştirmeyle tüketilmesi, diğeri de Soğuk Savaş sırasında Moskova ile Batı'nın Afrika üzerindeki karşılıklı oynadıkları uluslararası ilişkiler politikalarıyla ilgili oyunlarla Afrika'yı umursamadan tüketilmesi.

Çok teşekkür ederim.

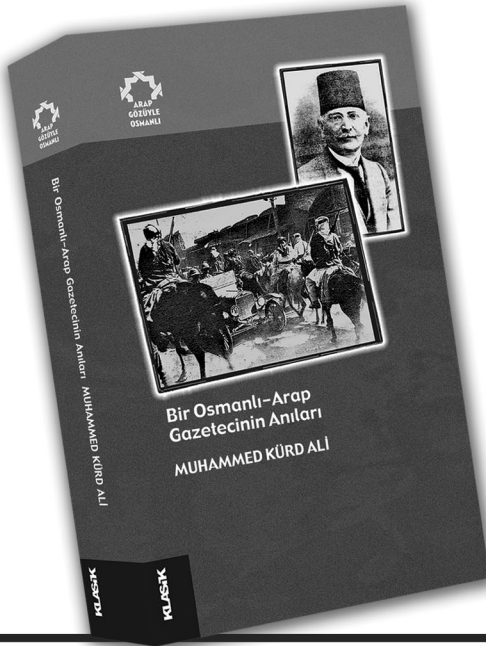
Tarihe Yeni Bir Bakış

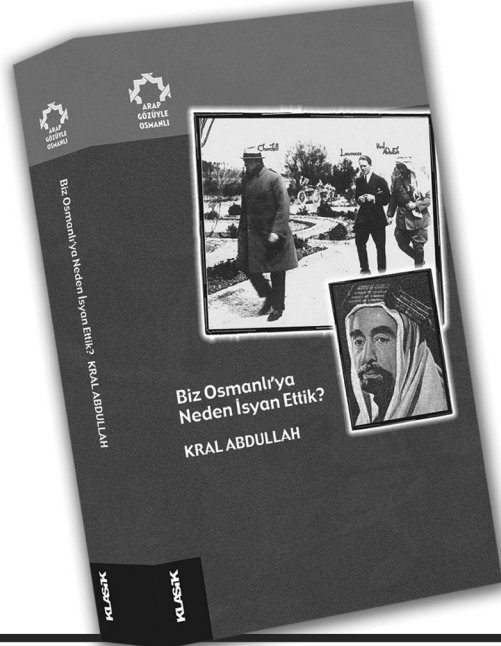
İttihatçı Bir Arap Aydınının Anıları
Emir Şekib Arslan
XII+216 sayfa

Beyrut Şehrinin Anıları (1908-1918)
Selim Ali Selam
XII+236 sayfa

Bir Osmanlı-Arap Gazetecinin Anıları
Muhammed Kürd Ali
XVI+392 sayfa

Biz Osmanlı'ya Neden İsyan Ettik?
Kral Abdullah
XII+244 sayfa

KLASIK

Millet Cad. Gülsen Apt. 19/9
34300 Aksaray/İstanbul
Tel 0212. 589 15 76
Faks 0212. 589 15 48
klasik@klasikyayinlari.com